

22.11.2011

Dnro 2557/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ASIAKIRJAPYYNNÖN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija arvostelee 1.7.2011 päiväämässään kirjeessä - - - poliisilaitoksen menettelyä asiakirjapyyntöä koskevassa asiassa. Hän kertoo tilanneensa poliisilta jäljennöksen esitutkintapöytäkirjasta, mutta hän ei saanut pyytämäänsä jäljennöstä.

Kantelija piti virheellisenä poliisin menettelyä olla millään tavoin reagoimatta sille tehtyyn asiakirjapyyntöön, ennen kuin vasta pyynnön uudistamisen jälkeen.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Kantelussa kerrotut tapahtumat

Kantelija kertoi 14.8.2010 antaneensa liikenneonnettomuuden osallisille henkilöille apua poliisin hälyttämiseksi tapahtumapaikalle. Asiassa oli kysymys pysäköityjen autojen kolhimisesta, joihin epäilty henkilö oli paennut paikalta.

Kantelija oli samana päivänä lähettänyt - - - poliisilaitokselle sähköpostin, jossa hän oli pyytänyt asiaa koskevan julkisen esitutkintapöytäkirjan toimittamista itselleen. Kantelija kertoo lähettäneensä asiakirjapyyntönsä sisältäneen sähköpostiviestinsä poliisin pöytäkirjatilauskeskukseen.

Poliisi ei reagoinut millään tavoin kantelijan tekemään asiakirjapyyntöön noin puoleen vuoteen. Kantelija kertoo, että keväällä 2011 poliisi oli ottanut häneen yhteyttä ja pyytänyt kantelijaa soittamaan poliisin pöytäkirjatilauskeskukseen, mikäli hän vielä edelleen haluaisi kyseisen esitutkintapöytäkirjan itselleen.

Kantelija oli soittanut poliisin pöytäkirjatilauskeskukseen heti poliisin yhteydenoton jälkeen ja ilmoittanut osoitteensa, johon esitutkintapöytäkirja oli luvattu toimittaa.

Kantelija ei ole uudesta tilauksestaan huolimatta saanut pyytämäänsä esitutkintapöytäkirjaa kantelunsa päiväämisajankohtaan mennessä.

3.2

Poliisilta saatu selvitys

- - - poliisilaitoksen pohjoisen poliisipiirin tutkintayksikön johtajana toimiva ylikomisario on kantelun johdosta antamassaan selvityksessä kertonut, että kantelijalle oli pohjoisesta poliisipiiristä soitettu ja ilmoitettu, että esitutkintapöytäkirja ei ole saatavilla ennen kuin jutun tutkinta olisi saatettu päätökseen. Esitutinnan valmistuttua jutun tutkijana toiminut vanhempi konstaapeli oli soittanut kantelijalle pyytäen tätä uudistamaan asiakirjatilauspyyntönsä. Tämänkään jälkeen ei pöytäkirjajäljennöstä ollut toimitettu.

- - - poliisilaitoksen lausunnossa todetaan, että ylikomisario on puhelimitse antamassaan lisäselvityksessä katsonut, että virhe nyt puheena olevassa asiassa on tapahtunut - - - poliisipiirissä ja että vanhempi konstaapeli oli unohtanut toimittaa kantelijalle esitutkintapöytäkirjan. Vanhempi konstaapeli oli myös erheellisesti pyytänyt kantelijaa uudistamaan asiakirjapyyntönsä. Ylikomisario on katsonut tapahtuman syyksi vanhemman konstaapelin tottumattomuuden ja perehtymättömyyden tutkintayksikön menettelytapoihin.

- - - poliisilaitos on lausunnossaan yhtynyt ylikomisarion näkemykseen. Sittemmin jäljennös esitutkintapöytäkirjasta on lähetetty kantelijalle.

Kansliamme tarkastaja on kuullut vanhempaa konstaapelia tapahtuman johdosta. Vanhempi konstaapeli on ilmoittanut, että ylikomisarion välittämä selvitys on riittävä eikä hänellä ole tarvetta antaa asiassa lisäselvitystä.

Poliisin selvityksessä mainitaan myös, että - - - poliisilaitoksen kaikkien yksiköiden esitutkintapöytäkirjojen tilaukset keskitettiin 1.2.2010 alkaen yhteen paikkaan. Aikaisemmin pöytäkirjat tilattiin aina tutkivasta yksiköstä.

3.3

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Julkisuuslain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Jos viranomainen kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä syy ja annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Säännöksen 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

3.4

Kannanotto

Näkemykseni mukaan kantelijan alkujaan 14.8.2010 tekemässä asiakirjapyynnössä on ollut kysymyksessä pyyntö, jonka kohteena ollut yksilöityä valmista ja julkista esitutkintapöytäkirjaa ei pyynnön tekemisen hetkellä vielä ollut olemassa. Toisaalta kantelijan pyynnössä ei hänen kantelunsa perusteella edes haluttu saada asiakirjaa ennen tutkinnan lopettamista, joten asiakirjapyyntöä voitaneen tarkastella ns. ennakkotilauksena tai -pyyntönä.

Koska julkisuuslain 13 §:n perusteluiden mukaan tietojensaantia koskevan pyynnön kohteena voi olla sellainenkin asiakirja, jota pyynnön tekemisen hetkellä ei vielä ole olemassa mutta joka syntyy viranomaisen tavanomaisen toiminnan tuloksena (ks. HE 30/1998 vp, s. 70), on mielestäni selvää, että myös puheena olevan kaltainen ennakkotilaus on sinänsä mahdollinen. Koska ennakkotilauksesta asiakirjan valmistumiseen tai julkiseksi tuloon voi kulua pitkäkin aika, viranomaisen tulee julkisuuslain 18 §:ssä säädettyyn hyvään tiedonhallintatapaan perustuen huolehtia myös tämänkaltaisten pyyntöjen asianmukaisesta käsittelystä.

Edellä todetun perusteella katson, että julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukainen määräaika asiakirjaa koskevan pyynnön käsittelylle ei ole ollut laskettavissa ennen esitutkintapöytäkirjan valmistumista, eli silloin kun esitutkinta päätettiin. Esitutkintapöytäkirjaa ei kuitenkaan toimitettu sen valmistuttua pyynnön esittäjälle.

Katson, että - - - poliisilaitoksella on toimittu vastoin julkisuuslain 14 §:n 4 momentin edellyttämää asiakirjan antamista koskevan viivytyksettömän käsittelyn vaatimusta.

Selvityksen mukaan asiakirja jäi toimittamatta vanhemman konstaapelin tekemän inhimillisen erehdyksen vuoksi. Hän oli unohtanut toimittaa kantelijalle tämän pyytämän esitutkintapöytäkirjan sekä pyytänyt tätä uudistamaan asiakirjapyyntönsä poliisin pöytäkirjakeskukselle. Oikea menettely olisi nähdäkseni ollut asiakirjapyyntöä koskevan ratkaisun tekeminen, olipa se sitten pyydetyn asiakirjan antaminen kantelijalle, kielteinen päätös muutoksenhakuohjauksineen taikka asiakirjapyynnön siirtäminen sille yksikölle, jolle niiden käsitteleminen kuuluu.

Tässä tapauksessa lienee myös uudistetun asiakirjapyynnön käsittelyssä tapahtunut jonkinlainen informaatiokatkos, koska kantelija ei edelleenkään saanut pyytämäänsä asiakirjaa. En ole kuitenkaan katsonut aiheelliseksi selvittää tapahtumia tältä osin, koska ne ovat käsitykseni mukaan seurausta alkujaan 14.8.2010 tehdyn asiakirjapyynnön virheellisestä käsittelystä.

Katson, että vanhempi konstaapeli on menettelyllään toiminut vastoin julkisuuslain 14 §:n 4 momentin edellyttämää asiakirjan antamista koskevan viivytyksettömän käsittelyn vaatimusta. Menettelyä voidaan myös pitää perustuslaissa turvatun asianmukaisen käsittelyn vaatimuksen sekä virkamieslaissa virkamieheltä edellytetyn tehtävien asianmukaisen hoitamisen näkökulmasta kritiikille alttiina.

Vanhemman konstaapelin menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen ottanut huomioon hänen kerrotun tottumattomuutensa ja perehtymättömyytensä. Inhimillisen erehdyksen tapahtuminen asiakirjapyyntöihin liittyviä asioita vähän aikaa käsitelleelle virkamiehelle on varsin ymmärrettävää. Totean kuitenkin pitäväni tärkeänä, että viranomaisen huolehtii henkilöstönsä kouluttamisesta ja ammattitaidon ylläpitämisestä. Lisäksi viranomaisen on pidettävä huoli siitä, että sen palveluksessa olevien virkamiesten ammattitaito ja kokemus vastaavat heille annettavia työtehtäviä. Erityisen tärkeä tämä työnantajan valvontavelvollisuus on nähdäkseni silloin, kun virkamiehellä ei ole paljon aikaisempaa kokemusta työtehtävistään.

Näin ollen kantelu ei anna taholtani aihetta enempään toimenpiteisiin kuin että saatan käsitykseni asiakirjapyyntöjen asianmukaisen käsittelyn tärkeydestä - - - poliisilaitoksen ja vanhemman konstaapelin tietoon.

- - - poliisilaitosta kehotan vastaisen varalle myös kiinnittämään huomiota uusien työntekijöiden perehdyttämiseen työhönsä ja mahdollisesti järjestämään heidän työnsä alkuvaiheessa siten, että annetut työtehtävät vastaavat työntekijän työkokemusta ja että uusien työntekijöiden työtä myös valvotaan asianmukaisesti.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsitykseni asiakirjapyyntöjen käsittelyssä tapahtuneen menettelyn virheellisyydestä - - - poliisipäällikön ja vanhemman konstaapelin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.